

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ПРИДНІПРОВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ»**

КАФЕДРА планування і організації виробництва

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з наукової роботи

В. В. Данішевський

«24» жовтня 2019 року

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Будівельні ризики та страхування»**

спеціальність 192 «Будівництво та цивільна інженерія»
(шифр і назва спеціальності)

освітньо-наукова програма «Промислове та цивільне будівництво»
(назва освітньої програми)

освітній ступінь доктор філософії
(назва освітнього ступеня)

форма навчання денна
(денна, заочна, вечірня)

розробник Кравчуновська Тетяна Сергіївна
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна спрямована на формування теоретичних знань та набуття практичних навичок щодо створення системи управління ризиками проектно-будівельних організацій, а саме: сутність управління ризиком, його місце в діяльності проектно-будівельних організацій, вироблення практичних навичок аналізу ризиків організації в цілому та в різних її підрозділах, розуміння можливостей управління ризиками для підвищення ефективності будівельної діяльності.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є принципи, методи та форми управління ризиками проектно-будівельних організацій.

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

	Години	Кредити	Семестр
			III
Всього годин за навчальним планом, з них:	90	3	90
Аудиторні заняття, у т.ч:	30		30
лекції	16		16
лабораторні роботи			
практичні заняття	14		14
Самостійна робота, у т.ч:	60		60
підготовка до аудиторних занять	26		26
підготовка до контрольних заходів	14		14
виконання курсового проекту або роботи			
опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	20		20
підготовка до екзамену			
Форма підсумкового контролю			залік

3. СТИСЛИЙ ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни: формування теоретичних знань та набуття практичних навичок щодо створення системи управління ризиками проектно-будівельних організацій.

Завдання дисципліни: дати знання про основні поняття управління ризиками; сутність і функції управління ризиками; сутність ризиків і їх класифікацію; уявлення про управління ризиками в організації; про моделі вимірювання ризику; про спеціалізовані комп'ютерні програми для управління ризиками; а також виробити вміння виявляти ризики і визначати методи впливу на них; скласти програму управління ризиками в рамках усієї організації; користуватися спеціалізованими програмами з управління ризиками.

Пререквізити дисципліни. Навчальна дисципліна «Будівельні ризики та страхування» базується на знаннях, одержаних студентами при вивченні дисципліни «Надійність організаційних і технологічних процесів у будівництві».

Постреквізити дисципліни:

1. Підготовка до підсумкової атестації. Атестація здійснюється у формі публічного захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

2. Доступ до навчання за науковим рівнем вищої освіти.

Компетентності.

Загальні компетентності:

ЗК.1 – компетентність у самостійному проведенні наукових досліджень в галузі будівництва та цивільної інженерії на рівні доктора філософії, проведенні аналізу отриманих результатів, прийнятті обґрунтованих рішень у розв'язанні проблем та вирішенні науково-прикладних завдань;

ЗК.2 – здібності до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, обґрунтування та моделювання задач, аналізу інформації з різних джерел;

ЗК.4 – здатність генерувати нові науково-теоретичні та практично спрямовані ідеї, шукати власні шляхи вирішення наукових задач у напрямку підвищення ефективності будівництва та цивільної інженерії;

ЗК.6 – здатність застосовувати набуті теоретичні знання на практиці;

ЗК.9 – спроможність працювати у науковій та професійній групі з дотриманням етичних зобов'язань, координувати свою роботу з отриманими результатами інших членів команди, підпорядковувати цілі своєї роботи основним цілям роботи групи;

ЗК.10 – здібність самостійно шукати власні шляхи вирішення проблеми, критично сприймати та аналізувати чужі думки та ідеї, рецензувати публікації та автореферати, робити правильні і науково обґрунтовані висновки з аналізу результатів власних досліджень (згідно з освітньо-науковою програмою «Промислове та цивільне будівництво» СВО ПДАБА 192 PhD-16, п. 8).

Спеціальні компетентності:

СК.2 – компетентність у виявленні, постановці та вирішенні актуальних наукових задач та проблем в даній області;

СК.5 – компетентність у використанні сучасних методів моделювання та прогнозування із використанням новітніх прикладних програм, комп'ютерних систем та мереж, програмних продуктів при створенні нових знань, отриманні наукових та практичних результатів у сфері будівництва та цивільної інженерії;

СК.6 – компетентність в проведенні критичного аналізу різних інформаційних джерел за темою дисертації;

СК.9 – науково обґрунтовувати одержані нові наукові та практичні результати;

СК.10 – здатність до генерування ідей та прояву ініціативи щодо впровадження та виробничого використання результатів наукового дослідження (згідно з освітньо-науковою програмою «Промислове та цивільне будівництво» СВО ПДАБА 192 PhD-16, п. 8).

Заплановані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен:

знати:

ЗР1 – знання та розуміння методів наукових досліджень, вміння і навички застосовувати методи наукових досліджень на рівні доктора філософії;

ЗР4 – знання, розуміння, вміння та навички використання правил цитування та посилання на використані джерела, правил оформлення бібліографічного списку, розуміння змісту і порядку розрахунків основних кількісних наукометричних показників ефективності наукової діяльності (індекс цитування, індекс Гірша (h-індекс), імпакт-фактор (IF));

ЗР7 – знання та розуміння сучасних світових досягнень у галузі будівництва та цивільної інженерії;

ПР6 – знання та розуміння принципів удосконалення технологічних процесів і систем організації будівництва та його виробничої бази, розробки конкурентоспроможних нових та вдосконалення існуючих технологій і методів виробництва будівельно-монтажних робіт, способів підвищення організаційно-технологічної надійності будівництва, способів підвищення якості будівельної продукції (згідно з освітньо-науковою програмою «Промислове та цивільне будівництво» СВО ПДАБА 192 PhD-16, п. 8);

вміти:

ЗР9 – вміння та навички відслідковувати новітні досягнення в професійній сфері та знаходити наукові джерела, які мають відношення до сфери наукових інтересів здобувача, працювати з різними джерелами, розшукувати, обробляти, аналізувати та синтезувати отриману інформацію.

ЗР10 – вміння та навички працювати з сучасними бібліографічними і реферативними базами даних, а також наукометричними платформами (наприклад, Scopus, Web of Science тощо);

ЗР11 – вміння та навички розуміння наукових статей в сфері обраної спеціальності, аналізувати інформаційні джерела, виявляти протиріччя і невирішені раніше задачі (проблеми) або їх частини, формулювання наукових гіпотез;

ЗР14 – вміння та навички організовувати творчу діяльність, роботу над статтями та доповідями, виконувати незалежні оригінальні і придатні для опублікування дослідження у сфері проблем будівництва та цивільної інженерії, проводити дослідження щодо підвищення їх ефективності, організовувати самоперевірку відповідності матеріалів дисертації встановленим вимогам;

ЗР15 – вміння та навички проводити критичний аналіз різних інформаційних джерел конкретних освітніх, наукових та професійних текстів у сфері обраної спеціальності, виявляти теоретичні та практичні проблеми, а також дискусійні питання в сфері конкретних освітніх, наукових та професійних текстів в сфері обраної спеціалізації, виявляти, ставити та вирішувати наукові задачі та проблеми;

ЗР21 – вміння та навички спілкуватися в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю в галузі наукової та/або професійної діяльності з метою обговорення дискусійних питань, результатів досліджень, узгодження дій і спільної роботи на конференціях, симпозіумах, наукових семінарах, доводити результати досліджень та інновацій до колег, публічно представляти, захищати результати своїх досліджень, обговорювати їх і дискутувати з науково-професійною спільнотою, використовувати сучасні засоби візуальної презентації результатів дослідження;

ЗР28 – вміння та навички організовувати творчу діяльність та процес проведення наукових досліджень, використовувати сучасні технології наукової роботи, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;

ПР16 – вміння та навички розробляти моделі для оцінювання технологічності проектних рішень, надійності функціонування досліджуваних систем, рівня властивостей будівельних матеріалів;

ПР25 – комунікації з науковими керівниками, колегами та партнерами під час обговорення проблем, пошуку шляхів їх вирішення;

ПР28 – здатність до повного та різностороннього пошуку інформації, відповідальність за адекватну оцінку та трактування отриманих у результаті пошуку даних;

ПР30 – покращення результатів власної діяльності і результатів діяльності інших, індивідуальна відповідальність за результати виконання завдань;

ПР32 – безперервне самонавчання і самовдосконалення;

ПР33 – самостійне виконання наукового дослідження та вибору методів дослідження, точність та відтворюваність результатів дослідження (згідно з освітньо-науковою програмою «Промислове та цивільне будівництво» СВО ПДАБА 192 PhD-16, п. 8).

Методи навчання: **практичний** (досліди, вправи); **наочний** (ілюстрації, демонстрації, спостереження); **словесний** (пояснення роз'яснення, розповідь, бесіда, інструктаж, лекція, дискусія); **робота з книгою** (читання, вивчення, реферування, швидкий огляд, цитування, складання плану, конспектування, диспут).

Форми навчання: колективні, групові, індивідуальні заняття.

4. СТРУКТУРА (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН) ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин, у тому числі				
	усього	л	п	лаб	с/р
Змістовий модуль 1. Принципи, методи та форми управління ризиками проектно-будівельних організацій					
Теоретичні основи управління ризиками.	12	2			10
Класифікація ризиків.	14	2	2		10
Організація управління ризиком.	14	2	2		10
Програма управління ризиками в проектно-будівельній організації.	16	4	2		10
Етапи реалізації програми управління ризиками.	18	4	4		10
Кількісний аналіз проектних ризиків і можливості комп'ютерного моделювання.	16	2	4		10
Разом за змістовим модулем 1	90	16	14		60
Усього годин	90	16	14		60

5. ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

№ зан.	Тема занять	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Принципи, методи та форми управління ризиками проектно-будівельних організацій		
1	Теоретичні основи управління ризиками. Сутність ризику та еволюція управління ризиками. Ризик і підприємництво. Управління ризиком і його місце в керуванні бізнесом. Переваги управління ризиком та його вплив на вартість організації.	2
2	Класифікація ризиків. Підходи до класифікації ризиків. Загальна схема процесу управління ризиками. Вимірювання ризику.	2
3	Управління ризиком. Організація управління ризиком. Документація для управління ризиками.	2
4, 5	Програма управління ризиками в проектно-будівельній організації. Визначення стратегічних і тактичних позицій організації. Виявлення факторів ризику. Оцінювання ризику. Методи виявлення ризику. Методи управління ризиками та їх вибір. Фінансування ризику. Страхування ризику.	4
6, 7	Етапи реалізації програми управління ризиками. Відповідальність	4

	за управління ризиками. Елементи процесу управління ризиками.	
8	Кількісний аналіз проектних ризиків і можливості комп'ютерного моделювання. Проектні ризики. Методи аналізу ризиків інвестиційних проектів. Використання спеціалізованого програмного забезпечення у сфері управління ризиком.	2
	Разом за змістовим модулем 1	16

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ зан.	Тема занять	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Принципи, методи та форми управління ризиками проектно-будівельних організацій		
1	Загальна схема управління ризиками.	2
2	Схема організації управління ризиком на підприємстві.	2
3	Процедура складання програми управління ризиками на підприємстві.	2
4, 5	Особливості операційних ризиків та методи оцінювання їх ймовірності.	4
6, 7	Кількісний аналіз проектних ризиків і можливості комп'ютерного моделювання.	4
	Разом за змістовим модулем 1	14

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

№ зан.	Тема занять	Кількість годин
	Не передбачені навчальним планом	

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин
1	Підготовка до аудиторних занять	26
2	Підготовка до контрольних заходів	14
3	Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях: міжнародні стандарти у процесі управління ризиками суб'єктів господарювання	20

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Методами контролю є усний контроль, письмовий, практична перевірка, а також методи самоконтролю та самооцінювання.

10. ПОРЯДОК ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Зі змістового модуля 1. Принципи, методи та форми управління ризиками проектно-будівельних організацій

Максимальна оцінка – 100 балів.

Оцінка складається з:

- оцінювання присутності та роботи аспіранта на лекціях (максимальна кількість – 16 балів);
- оцінювання присутності та роботи аспіранта на практичних заняттях (максимальна кількість – 14 балів);
- оцінювання контрольної роботи (максимальна кількість – 70 балів).

Відвідування аспірантом лекцій: був присутній, активно працював – 2 бали за лекцію; присутній, але не працював – 1 бал; відсутній – 0 балів.

Відвідування аспірантом практичних занять: був присутній, активно працював – 2 бали за практичне заняття; присутній, але не працював – 1 бал; відсутній – 0 балів.

Контрольна робота складається з двох рівнозначних теоретичних запитань.

Максимальна кількість балів за кожне теоретичне запитання складає 35 балів:

– за повну відповідь, що містить взаємозв'язок основних понять та визначень і характеризується логічним та чітким викладенням матеріалу, аспірант одержує 35 балів;

– якщо у відповіді допущені неprincipпові помилки, відсутня необхідна деталізація, аспірант одержує 23-34 бали;

– якщо у відповіді розкрито сутність питання, але допущені невірні тлумачення, аспірант одержує 11-22 балів;

– аспірант не повністю розкрив суть питання, у відповіді допущені грубі помилки, або відповідь відсутня – 0-10 балів.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається оцінка зі змістового модуля 1.

Порядок зарахування пропущених занять: відпрацювання пропущеного заняття здійснюється шляхом підготовки і захисту реферату за відповідною темою. Захист реферату відбувається відповідно до графіку консультацій викладача.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Васильєва Т.А., Леонов С.В., Кривич Я.М. та ін. Економічний ризик: методи оцінки та управління: навч. посібник. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. 208 с.
2. Камінський А.Б. Економічний ризик та методи його вимірювання: Навч. посіб. К.: Козаки, 2002. 120 с.
3. Москвін С.О. Проектний аналіз. К.: Лібра, 1998. 368 с.
4. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посібник. Харків: ХНАМГ, 2008. 124 с.
5. Посохов І.М. Управління ризиками у підприємстві: навчальний посібник. Харків : НТУ «ХПІ», 2015. 220 с.
6. Пшинько А.Н., Радкевич А.В., Дадиверина Л.Н. Управление строительными проектами: учеб. пособ. Днепр: Днепропетр. нац. ун-т ж.-д. трансп. им. акад. В. Лазаряна, 2017. 205 с.
7. Старостіна А.О., Кравченко В.А. Ризик-менеджмент: теорія та практика: Навч. посіб. К.: Політехніка», 2004. 200 с.
8. Тяг Р.Б., Холод Б.І., Ткаченко В.А. Управління проектами: Навч. посіб. Дніпропетровськ: Дніпропетровська академія управління, бізнесу та права, 2000. 224 с.

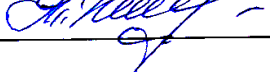
Допоміжна

1. Грачева М.А. Анализ проектных рисков. М.: Финстатинформ, 1999. 216 с.
2. Дубров А.М., Лагоша Б.А., Хрусталеv Е.Ю. Моделирование рискованных ситуаций в экономике и бизнесе: Учеб. пособие. М.: Финансы и статистика, 2000. 176 с.
3. Морозов Д. С. Проектное финансирование: управление рисками. М.: Анкил, 1999. 120 с.
4. Серов В.М., Нестерова Н.А., Серов А.В. Организация и управление в строительстве: учеб пособие для студ. высш. учеб. заведений. М.: Издательский центр «Академия», 2006. 432 с.
5. Чернова Г.В. Практика управления рисками на уровне предприятия. СПб.: Ин-т страхования, 2000. 170 с.

12. INTERNET-РЕСУРСИ

1. Overview of Enterprise Risk management. <https://www.casact.org/area/erm/overview.pdf>.
2. The Global Risks Report 2019. http://www3.weforum.org/docs/WEF_Global_Risks_Report_2019.pdf

Розробник (Т. С. Кравчуновська)

Гарант освітньої програми (Т. Д. Нікіфорова)

Затверджено на засіданні кафедри планування і організації виробництва
Протокол від 01 жовтня 2019 року № 3